

Deddf Caethwasiaeth Fodern 2015

Datganiad Blynyddol Caethwasiaeth Fodern 2022-23 – Prifysgol Glyndŵr Wreccsam a'i his-gwmnïau cysylltiedig

1. Cyflwyniad

- 1.1 Mae caethwasiaeth fodern yn drosedd ac yn ymyriad â hawliau dynol sylfaenol. Mae'n digwydd mewn sawl ffurf, megis caethwasiaeth, caethwasanaeth, llafur gorfodol a masnachu pobl, pob un yn rhannu'r elfen gyffredin o un unigolyn yn amddifadu unigolyn arall o'i ryddid er mwyn eu defnyddio er mantais personol neu fasnachol.

Mae'r term Caethwasiaeth Fodern yn cwmpasu ystod gyfan o ddulliau ecploetio, llawer ohonynt yn digwydd gyda'i gilydd. Mae unigolyn mewn caethwasiaeth os yw'n:

- Cael ei orfodi i weithio – trwy fygythiadau meddyliol neu gorfforol
- Dan berchnogaeth neu reolaeth 'cyflogwr', yn arferol trwy gamdrin meddyliol neu gorfforol neu fygwth camdrin
- Dad-ddynoli, trin fel nwydd neu ei brynu a'i werthu fel 'eiddo'
- Dan gyfyngiadau corfforol neu gyfyngiadau ar ei ryddid i symud

- 1.2 Mae Prifysgol Glyndŵr Wreccsam wedi ymrwymo i wella ei harferion i atal caethwasiaeth a masnachu pobl.

- 1.3 **Gwneir y datganiad hwn yn unol ag Adran 54(1) Deddf Caethwasiaeth Fodern 2015 ac mae'n cynrychioli datganiad caethwasiaeth fodern a masnachu pobl Prifysgol Glyndŵr Wreccsam am y flwyddyn ariannol yn diwedd 31 Gorffennaf 2023, ac mae'n berthnasol i'r Brifysgol a'i holl is-gwmnïau.**

2. Strwythur y sefydliad

- 2.1 Mae'r Prifysgol Glyndŵr Wreccsam yn ddarparpwydd dysgu, addysgu ac ymchwil yn y sector Addysg Uwch.

- 2.2 Gellir olrhain tarddiad y Brifysgol yn ôl i 1887 pan ddechreuodd Coleg Celf a Gwyddoniaeth Wreccsam ddarparu addysg am y tro cyntaf a dechreuodd gynnig graddau gan Brifysgol Llundain yn 1892.

- 2.3 Bu nifer o newidiadau i'r enw cyn i Sefydliad Addysg Uwch Gogledd Ddwyrain Cymru ddod yn Brifysgol Glyndŵr yn 2008, gan ei gwneud yn un o'r prifysgolion ieuengaf yn y Deyrnas Unedig.

- 2.4 Mae'r Brifysgol yn darparu addysg uwch i bobl gogledd ddwyrain Cymru a'r ardal drawsffiniol, gan chwarae rôl hanfodol bwysig ym mywyd cymdeithasol, economaidd a diwylliannol y rhanbarth. Hefyd mae'n denu cofrestriadau sylweddol gan fyfyrwyr o rannau eraill o'r Deyrnas Unedig ac yn rhyngwladol. Mae'n gweithio'n agos gyda chyflogwyr isichrau eu bod yn cael gweithlu gyda chymwysterau a sgiliau addas yn ogystal â darparugwasanaethau ymchwil a datblygu mewn meysydd arbenigol.

- 2.5 Mae'r Brifysgol yn cael ei chydabod yn eang fel un o'r prifysgolion arweiniol o ran cefnogi myfyrwyr o gefndiroedd economaidd a cymdeithasol is.

- 2.6 Mae myfyrwyr o Gymru yn parhau i ffurfio rhan bwysig o boblogaeth myfyrwyr y Brifysgol. Mae nifer arwyddocaol o'r rhain yn siarad Cymraeg neu'n dymuno gwella eu sgiliau Cymraeg ac mae'r Brifysgol yn cadarnhau ei hymrwymiad i hwyluso hyn. Mae Prifysgol Glyndŵr yn gweithio gyda'r Coleg Cymraeg Cenedlaethol i gyflawni hyn, a fydd yn cynnwys datblygu adnoddau a chymorth ychwanegol, ehangu'r rhaglenni astudio academiaidd a'r lleoliadau gwaith. Mae'r Brifysgol hefyd wedi ymrwymo i gyflawni ei hymrwymadau dan y Safonau Iaith.
- 2.7 Mae mwyafrif helaeth myfyrwyr y Brifysgol yn dod i brif gampws y Brifysgol ar Ffordd yr Wyddgrug yn Wrecsam, er ei bod yn gweithredu o'r campws ar Stryt y Rhaglaw yn Wrecsam a safleoedd yn Llanelwy, Llaneurgain a Brychdyn hefyd.

2.8 Mae gan y Brifysgol drosiant blynyddol byd-eang o £47.2 miliwn.

3. Cadwyni cyflenwi

- 3.1 Mae'r Brifysgol yn gwario oddeutu £10 miliwn yn flynyddol gyda nifer helaeth o gyflenwyr sy'n darparu ystod eang o nwyddau, gwasanaethau a gwaith. Mae'r Brifysgol yn cydnabod bod ei chadwyni cyflenwi yn lledaenu ar draws y byd ac y gallai rhannau o'r gadwyn cyflenwi fod yn ymwneud â chaethwasiaeth fodern. Mae adnoddau'r Brifysgol i fonitro a rheoli ein cadwyni cyflenwi yn brin ac felly bydd yn canolbwyntio ar ein cyflenwyr uniongyrchol a bydd yn ofynnol i'w cyflenwyr nhw sicrhau bod eu cadwyni cyflenwi yn rhydd o unrhyw gaethwasiaeth fodern.
- 3.2 Mae'r sectorau risg uchel ar gyfer caethwasiaeth fodern yn cynnwys amaethyddiaeth, hamdden, lletygarwch, arlwy, glanhau, dillad, adeiladwaith a gweithgynhyrchu. Mae adolygiad gwariant y Brifysgol wedi dangos, ym mwyafrif y meysydd gwariant risg uchel, mae'r Brifysgol yn defnyddio cytundebau fframwaith rhanbarthol neu genedlaethol ac ystyrir bod y risg o gaethwasiaeth fodern a masnachu pobl gan ein cyflenwyr uniongyrcholyn isel.
- 3.3 Mae'r Brifysgol yn aelod o Gonsortium Pwrcasu Addysg Uwch Cymru a Chonsortium Pwrcasu Prifysgolion y Gogledd Orllewin. Fel aelod mae'r cadwyni cyflenwi yn cael eu sianelu'n bennaf trwy'r consortia. Mae gan Gonsortium Pwrcasu Prifysgolion y Gogledd Orllewin ei ddatganiad ei hun ar Gaethwasiaeth Fodern a gellir gweld copi trwy ddilyn y ddolen isod:
- <https://www.nwupc.ac.uk/about/library/item/nwupc-modern-slavery-statement>
- 3.4 Mae Consortium Pwrcasu Addysg Uwch Cymru hefyd yn y broses o edrych ar y risg potensial o Gaethwasiaeth Fodern yn eu cadwyni cyflenwi. Felly, mae'r Consortium wedi datblygu arolwg Caethwasiaeth Fodern i'w anfon i'w cyflenwyr cytundeb fframwaith ar ran yr aelodau.
- 3.5 Bydd y Brifysgol yn sicrhau bod ei chyflenwyr uniongyrchol hefyd yn ymwybodol o'i hymrwymiad i fynd i'r afael â chaethwasiaeth fodern a masnachu pobl, a deall eu hymrwymadau fel cyflenwr neu gontractwr i'r Brifysgol. Bydd y Brifysgol yn mabwysiadu dull tebyg i Gonsortium Pwrcasu Addysg Uwch Cymru a bydd yr un arolwg Caethwasiaeth Fodern yn cael ei anfon i'w chyflenwyr.
- 3.6 Mae'r Brifysgol wedi datblygu dogfennau Templed Gwahoddiad i Dendro, sydd bellach yn cynnwys cwestiynau priodol ynghylch cyflogaeth foesegol, caethwasiaeth fodern yn ogystal ag ynghylch arferion gweithio teg. Yn ychwanegol, mae templed Manyleb Contract a ddatblygwyd yn ddiweddar bellach yn cynnwys y gofyniad i gyflenwyr ymrwymo i'r cod ymddygiad Cyflogaeth Foesegol mewn Cadwyni Cyflenwi (os yw'n berthnasol) yn ogystal â'i gwneud yn ofynnol i gyflenwyr sicrhau bod gweithwyr yn rhydd i ymaelodi gydag Undeb Llafur.
- 3.7 Mae'r Brifysgol wedi ymgysylltu gydag ATAMIS hefyd, sy'n bartner dadansoddi gwariantar gyfer sector cyhoeddus Cymru. Bydd defnyddio pecyn dadansoddi gwariant ATAMIS ar y we yn caniatáu i'r Brifysgol ddynodi meysydd gwariant categori risg uchel fel eu bod yn ddarostyngedig i arferion cyflogaeth anfoesol yn eu cadwyni cyflenwi a hefyd i fonitro pa rai o'i chyflenwyr cyfredol sy'n meddu ar achrediad TISC (T ryloywder mewn Cadwyni Cyflenwi).
- 3.8 Yn ddiweddar mae'r Brifysgol, fel aelod o Gonsortium Pwrcasu Addysg Uwch Cymru, wedi ymrwymo i ddefnyddio Pecyn Ymgysylltu â Chyflenwyr NET Positive i ymateb yn rhagweithiol i'r Ddeddf Caethwasiaeth Fodern yn ein cadwyni cyflenwi. Mae'r pecyn yn

dehongli'r ymrwymiad i ddileu Caethwasiaeth Fodern mewn termau ehangach nag a ragnodir yn y Ddeddf ac yn annog yr holl gyflenwyr, pa bynnag lefel yw eu trosiant blynyddol, i wneud ymrwymiad cyhoeddus i weithredu yn erbyn Caethwasiaeth Fodern. Mae'r pecyn yn caniatáu i ni ddeall canran y cyflenwyr sy'n cydnabod bod Caethwasiaeth Fodern yn fater i'w busnes, yn nodi'r camau gweithredu i'w cyflwyno ganddynt i ymdrin â Chaethwasiaeth Fodern; ac i ganfod y cyflenwyr hynny nad ydynt yn cydnabod Caethwasiaeth Fodern fel ystyriaeth berthnasol iddynt.

3.9 Yn ystod 2021/22, mae gan 490 o gyflenwyr y Brifysgol gynlluniau gweithredu ar yr system Ymgysylltu â Chyflenwyr, sy'n dangos fod:

- 98% o'r cyflenwyr eu bod yn ymwybodol o Gaethwasiaeth Fodern
- 74% o'r cyflenwyr eu bod wedi gwneud ymrwymiad cyhoeddus i gymryd camau yn erbyn Caethwasiaeth Fodern
- 27% o'r cyflenwyr wedi nodi bod mwy na 25% o'r nwyddau/gwasanaethau y maent yn eu cyflenwi yn dod o'r tu allan i Ewrop

4. **Polisiâu ar gaethwasiaeth a masnachu pobl**

4.1 Mae'r Brifysgol wedi ymrwymo (cyn belled ag y bo'n rhesymol bosibl) i sicrhau nad oes unrhyw gaethwasiaeth fodern na masnachu pobl yn ei chadwyni cyflenwi nac unrhyw ran o'i busnes.

4.2 Yn sgîl yr ymrwymiad i adrodd ar fesurau i sicrhau bod holl rannau ei busnes a'r cadwyni cyflenwi yn rhydd o gaethwasiaeth, mae'r Brifysgol wedi adolygu ei pholisïau a'i gweithdrefnau ei hun o ran y gweithle i asesu eu heffeithiolrwydd yn adnabod a mynd i'r afael â materion caethwasiaeth fodern.

4.3 Mae'r polisiâu a'r gweithdrefnau hyn o ran y gweithle yn dangos ymrwymiad y Brifysgol i weithredu'n foesebol a chydag uniondeb yn ei holl berthnasoedd busnes ac i weithredu a gorfodi systemau a rheolaethau effeithiol i sicrhau (cyn belled ag y bo'n rhesymol bosibl) nad yw caethwasiaeth na masnachu pobl yn digwydd yn unrhyw le yn ei chadwyni cyflenwi.

4.4 Mae'r Brifysgol yn gweithredu'r polisiâu isod sy'n cyfrannu at ei hymdrechion i atal caethwasiaeth a masnachu pobl yn ei gweithrediadau.

4.4.1 Polisi Chwythu'r Chwiban. Mae'r polisi hwn yn darparu dulliau diogelu i alluogi staff i fynegi pryderon am gamweinyddu yng nghyswllt Prifysgol Glyndŵr Wrecsam. Y nod yw darparu mecanwaith cyflym ar gyfer mynegi pryderon gwirioneddol yn fewnol heb ofni ôl-ffeithiau, hyd yn oed os canfyddir bod y pryderon yn rhai disail. Mae Prifysgol Glyndŵr Wrecsam wedi ymrwymo i'r safonau uchaf o ran gonestrwydd, uniondeb, atebolrwydd a bod yn agored ac mae'n annog ei staff i fynegi pryderon gwirioneddol am gamymddygiad ary cam cynharaf posibl gan wybod y bydd eu pryderon yn cael sylw dyledus ac yn cael eu hymchwilio. Mae camymddygiad yn y Brifysgol yn cael ei ystyried yn fater difrifol iawn.

4.4.2 Cod Ymddygiad Cyflogaion. Mae hwn wedi'i ymgorffori mewn Siarter Staff a'r pwrpas yw nodi'n glir ddisgwyliadau'r Brifysgol gan ei staff ac, yn bwysicaf oll, i rannu ymrwymadau'r Brifysgol gyda'i staff.

4.4.3 Polisi Recriwtio a Dethol. Mae'r Brifysgol wedi ymrwymo i ddenu a chadw staff sy'n perfformio ar lefel uchel sy'n gallu gwneud cyfraniad gwerthfawr i lwyddiant y Brifysgol. Mae'r Polisi a'r Weithdrefn Recriwtio a Dethol Staff yn llunio fframwaith ar gyfer cyflawni rhagoriaeth ymhob agwedd o arferion recriwtio'r Brifysgol.

4.4.4 Polisi Caffael. Bydd swyddogaeth gaffael Prifysgol Glyndŵr yn darparu arbenigedd caffael proffesiynol i'r Bwrdd Llywodraethwyr, y Tîm Gweithredol a'r staff. Bydd yn cyfrannu'n llawnat gyflawni nodau ac amcanion y Bwrdd ac yn parhau i godi proffil caffael trwy'r Brifysgol, gan sicrhau bod anghenion busnes y Bwrdd yn cael eu bodloni trwy brynu nwyddau, gwasanaethau a chontractau a bod nodau ac amcanion Polisi Llywodraeth Cymru yn greiddiol i'w weithgareddau caffael. Bydd hefyd yn cyfeirio at ofynion Cyngor Cyllido Addysg Uwch Cymru ac amcanion amgylcheddol, cynaliadwyedd a moesegol y Brifysgol. Mae'r Cynghorydd Caffael ym Mhrifysgol Glyndŵr yn aelod o Weithgor

Cyflogaeth Foesebol mewn Cadwyni Cyflenwi Cyngor Cyllido Addysg Uwch Cymru a ffurfiwyd i ddarparu fforwm i drafod a gweithredu'r Cod Ymarfer: Cyflogaeth Foesebol mewn Cadwyni Cyflenwi ymhlith cymuned y Sector Addysg Uwch yng Nghymru. Mae Cylch Gwaith y Gweithgor ynghlwm yn Atodiad 2 i'r ddogfen hon. Bydd y swyddogaeth gaffael yn rheoli ac yn datblygu ei gyflenwyr a'i sail cyflenwyr yn rhagweithiol, gan adnabod a rheoli unrhyw risgiau cyflenwi.

- 4.4.5 Polisi Gwrth-llwgrwobrwyo.** Mae'r Brifysgol wedi ymrwymo i sicrhau bod safonau uniondeb uchel yn berthnasol i'w holl feysydd gweithredu a bod ei holl fusnes yn cael ei gynnal mewn modd gonest a thryloyw. Fel sefydliad addysgol ac elusen sy'n cael cyfran arwyddocaol o'i incwm o gronfeydd cyhoeddus a gan roddwyr a mudiadau gwirfoddol, mae'r Brifysgol yn awyddus i ddiogelu ei hun a'i chyllidwyr, rhoddwyr, cyflogeion a myfyrwyr rhag effeithiau andwyol sy'n gysylltiedig â llwgrwobrwyo ac unrhyw weithgareddau llwgr eraill. Felly mae wedi ymrwymo i atal llwgrwobrwyo a thwyll gan staff ac unrhyw drydydd parti sy'n cyflawni gwasanaethau ar ran y Brifysgol. Mae'r Brifysgol yn sylweddoli y bydd y risg o dwyll a llwgrwobrwyo yn codi mewn amrywiol gyd-destunau a bydd yn ceisio cynghori, hysbysu a/neu hyfforddi ei gyflogeion yn briodol i asesu'r risg o dwyll a llwgrwobrwyo'n digwydd a gweithredu arferion a fydd yn lleihau'r risg o hynny'n digwydd neu beidio â chael ei ganfod lle nad yw prosesau sy'n bodoli yn eu lle eisoes.
- 4.4.6 Polisi Buddsoddi Moesebol Rheolaeth Trysorlys.** Mae'r Brifysgol yn ei gwneud yn ofynnol i'w swyddogion dalu sylw dyledus i lywodraethu corfforaethol perthnasol ac ystyriaethau cymdeithasol, moesebol ac amgylcheddol wrth ddewis, cadw a gwireddu ei holl fuddsoddiadau trysorlys. Mae Pwyllgor Strategaeth a Chyllid y Bwrdd Llywodraethwyr yn disgwyl i hyn gael ei wneud mewn modd sy'n cyd-fynd ag amcanion buddsoddi a dyletswyddau cyfreithiol y Brifysgol.
- 4.4.7 Datganiad Gwerth am Arian.** Mae Prifysgol Glyndŵr yn cydnabod ei gyfrifoldeb i sicrhau gwerth am arian o'i holl weithgareddau, sut bynnag y maent yn cael eu cyllido. Yn benodol, mae ganddi ddyletswydd gofal i sicrhau bod arian cyhoeddus yn cael ei wario ar y dibenion a fwriadwyd a'i bod yn sicrhau gwerth da am arian. Mae'r Brifysgol hefyd wedi ymrwymo i hyrwyddo effeithiolrwydd, effeithlonrwydd a darbodusrwydd wrth gyflawni ei gweithgareddau corfforaethol ac academaidd. Bydd yn ceisio mabwysiadu arferion da a chynnwys egwyddorion gwerth am arian yn ei holl weithgareddau.
- 4.4.8 Rheoliadau Arferion Ymchwil.** Mae Prifysgol Glyndŵr yn tanysgrifio i God Ymarfer Ymchwil Swyddfa Uniondeb Ymchwil y Deyrnas Unedig a gyhoeddwyd ym mis Medi 2009. Mae'r Cod Ymarfer yn berthnasol i sefydliadau ymchwil ac i ymchwilwyr a bydd yn ymdrechu i fodloni'r holl ymrwymadau mae'r Cod yn ei roi ar sefydliadau ymchwil. Mae'r holl ymchwil a wneir yn neu dan awdurdod y Brifysgol yn ei gwneud yn ofynnol cynnal adolygiad moesebol a chael cymeradwyaeth cyn y caniateir dechrau casglu data. Yn benodol, mae'n rhaid i'r rhai sy'n arwain neu'n goruchwyllo ymchwil sy'n cynnwys cyfranogwyr dynol (yn cynnwys, ond heb ei gyfyngu i holiaduron, cyfweliadau, samplau dynol ac ymchwil clinigol) neu anifeiliaid sicrhau cymeradwyaeth gan Is-bwyllgor Moesebol Ymchwil y Brifysgol fel sy'n ofynnol gan Ganllawiau'r Is-bwyllgor Moesebol Ymchwil sydd mewn grym ar y pryd, ynghyd ag unrhyw adolygiad allanol a/neu gymeradwyaeth sy'n ofynnol yn y maes astudio dan sylw, cyn dechrau'r gwaith ymchwil.
- 4.4.9 Polisi Cyflogaeth Foesebol.** Mae Prifysgol Glyndŵr wedi datblygu polisi drafft ynghylch cyflogaeth foesebol, sy'n cydymffurfio gydag ymrwymiad 1 Cod Ymarfer Cyflogaeth Foesebol mewn Cadwyni Cyflenwi Llywodraeth Cymru. Fodd bynnag, mae llunio'r polisi terfynol wedi'i oedi er mwyn ystyried Bil Drafft Partneriaeth Gymdeithasol a Chaffael

Fodd bynnag, mae'r broses o gwblhau'r polisi ysgrifenedig wedi'i ohirio i ystyried Y Bil Partneriaeth Gymdeithasol a Chaffael Cyhoeddus (Cymru) sydd yn Bil Drafft gan Llywodraeth Cymru sydd ar hyn o bryd yn mynd drwy'r Senedd.

- 4.4.10** Cyhoeddus (Cymru) y bu Llywodraeth Cymru yn ymgynghori yn ei gylch yn ddiweddar. Unwaith y bydd y fersiwn derfynol wedi'i llunio a'i chymeradwyo bydd y polisi Cyflogaeth

Foesegol yn cael ei gynnwys yn yr holl ddogfennau caffael.

5. Hyfforddiant

- 5.1 Mae'r Brifysgol wedi ymrwymo i ddatblygu a darparu hyfforddiant wedi'i deilwra i'n cyflogeion er mwyn cynyddu ymwybyddiaeth ynghylch caethwasiaeth fodern, cam-drinhawliau dynol a phardduo. Bydd hyfforddiant yn cael ei gynnwys fel rhan o'r rhaglen hyfforddiant gorfforaethol trwy ddefnyddio modiwlau hyfforddiant e-ddysgu ar gaethwasiaeth fodern a chyflogaeth foesegol mewn cadwyni cyflenwi. Mae'r swyddogaeth Caffael a'r Adran Adnoddau Dynol yn gweithio gyda'i gilydd i adnabod cyflogeion sy'n ymwneud â phrynu / caffael a recriwtio a defnyddio gweithwyr er mwyn darparu hyfforddiant wedi'i deilwra ar gaethwasiaeth fodern ac arferion cyflogaeth foesegol.

6. Gweithredu Cod Ymarfer Llywodraeth Cymru: Gweithredu Cyflogaeth Foesegol mewn Cadwyni Cyflenwi

- 6.1 Ac eithrio'r meysydd a nodwyd yn y ddogfen hon, mae'r Brifysgol wedi ymrwymo i weithredu'r gweithredoedd perthnasol sy'n gysylltiedig gyda'r 12 ymrwymiad allweddol a nodwyd yng Nghod Ymarfer Llywodraeth Cymru ar gyfer Cyflogaeth Foesegol mewn Cadwyni Cyflenwi.

7. Yn ystod blwyddyn ariannol 2021-22 rydym ni'n bwriadu:

- Parhau i ymgysylltu ag a defnyddio'r pecyn Ymgysylltu â Chyflenwyr NET Positives i ddeall yn rhagweithiol ganran y cyflenwyr sy'n cydnabod Caethwasiaeth Fodern fel mater i'w ystyried gan eu busnes, yn nodi'r camau gweithredu yn deillio o hynny i fynd i'r afael â Chaethwasiaeth Fodern; ac i ganfod y cyflenwyr hynny nad ydynt yn cydnabod Caethwasiaeth Fodern fel ystyriaeth berthnasol iddynt.
- Parhau i fonitro arferion cyflogaeth ein cyflenwyr allweddol a risg uchel trwy anfon arolwg dilynol i gyflenwyr ynghylch caethwasiaeth fodern (Ymrwymiad 7.4 – Cod Ymarfer Cyflogaeth Foesegol mewn Cadwyni Cyflenwi)
- Llunio'r Polisi Cyflogaeth Foesegol terfynol yn unol â Bil Partneriaeth Gymdeithasol a Chaffael Cyhoeddus (Cymru) unwaith y bydd yn ddeddfwriaeth. (Ymrwymiad 1 a 4.1 - Cod Ymarfer Cyflogaeth Foesegol mewn Cadwyni Cyflenwi)
- Diweddarau a chyhoeddi ein Datganiad Caethwasiaeth Fodern yn flynyddol i adlewyrchu'r cynnydd gyda'n gweithredoedd.

Dr Leigh Griffin

**Cadeirydd Bwrdd Llywodraethwyr
Prifysgol Glyndŵr Wrecsam**

Dyddiad: 10 Tachwedd 2022